

Učiteljski pravnik

—Š Znižanje osebnih drag. doklad omoženim upokojenkom po uredbi o drag. dokladah z dne 12. aprila 1934. (Roč. kat. str. 115/116.) Imamo 3 vrste upokožen t. j.: 1. po starih zakonih (kronske, ki so bile prevedene leta 1927. na dinarske pokojnine), 2. upokojene po 1. septembru 1923. in 3. upokojene po novem uradniškem zakonu.

Od znižanja osebnih drag. doklade so izvezte staroupokojenke t. j. one, ki so bile upokojene pred 1. septembrom 1923.

V kakšnem razmerju so prizadete upokojenke, naj nam pokažejo primeri upokožen s 14. leti in 8 leti službe, ki so poročene z akt. uradniki I.—VI. skupine.

A. Upokojenka po zakonih pred 1. IX. 1923. z isto službeno dobo uživa v I. drag. razredu: pokojnino letnih Din 1831'68, mes. Din 152'64 in drag. doklado mesečnih . . . Din 900'—

skupaj Din 1052'64

B. Upokojenka po urad. zakonu iz 1. 1923. z isto dobo uživa:

v I. drag. razredu: pokoj. letnih Din 6368'40 — mes. Din 530'70 drag. doklada mesečnih . . . Din 539'40

skupaj Din 1070'10

C. Upokojenka po urad. zakonu iz 1. 1931. z isto dobo uživa:

v I. drag. razredu: pokoj. mesečno . . . Din 528'65 drag. doklada mesečno . . . Din 408'75

skupaj Din 937'40

Upokojenkom poročenim z uradniki I. do VI. skupine se odtegne ves znesek drag. doklade, izvzete so upokojenke po starih zakonih. Iz tega sledi:

Upokojenka pod A. uživa še nadalje poln znesek Din 1052'64.

Upokojenki pod B. je odtegnjena drag. doklada in uživa Din 530'70.

Upokojenki pod C. je odtegnjena drag. doklada in uživa Din 528'65.

—Š Vojaška kadrska služba in pokojnina. Neki upokojeni uradniki, kateremu se za odmero pokojnine od položajne doklade ni vpoštevala aktivna državna služba, katero je prebil v svojstvu praktikanta, in kadrska vojaška služba, je proti odločbi o odmeri pokojnine vložil tožbo na državni svet, ki jo je pa zavrnili z naslednjim utemeljevanjem:

»Tožitelj osporava pravilnost izpodbijane odločbe zaradi tega, ker mu je z isto priznanih za pokojnino samo 70% položajne doklade in navaja, da bi mu bilo treba za odmero položajne doklade vračunati tudi dobo, katero je odslužil kot (davčni uradniški; op. ur.) praktikant in katero je prebil med odsluženjem kadrskega roka in sicer od 9. septembra 1897. do 1. oktobra 1902., s katero dobo bi imel 35 let ter bi mu pripadalo 95% položajne doklade. Navedbe tožbe so neumestne.

Čas, katerega je tožitelj odslužil v stalnem kadru pri vojakih od 6. oktobra 1899. do 1. oktobra 1902., se mu ne more priznati kot efektivna državna služba, ki se po 1. odst. § 113 uradniškega zakona iz leta 1931. računa za pridobitev pravice do osebnih pokojnin, zaradi česar ta njegova vojaška služba ne more vplivati na določevanje višine položajne doklade za pokojnino. Ta služba se more tožitelju priznati samo za določitev količine osebnih pokojnine od plače kot pokojninske podlage (§ 123 u. z.) po 5. točki § 270 uradniškega zakona, kakor je to v izpodbijani od-

ločbi tudi pravilno storjeno. Ker pa tožitelj brez te službe v stalnem kadru nima 35 let efektivne državne službe, vračunljive za odmero odstotka položajne doklade za pokojnino, zaradi tega se mu tudi ne more priznati za pokojnino 95%, temveč samo 70% položajne doklade, kolikor mu je bilo z izpodbijano odločbo tudi priznano.

Naša gospodarska organizacija

UČITELJSKI DOM V LJUBLJANI

(Kratko informativno poročilo iz sejnega zapisnika.)

Načelnik tov. Vrhovec se v toplih besedah spomni žalostnega dogodka v Marseillu, kjer je zločinska roka ubila največjega sina našega naroda, našega vzornega učitelja in voditelja. Slava Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

Sklep: Naš bodoči dom naj se imenuje: Učiteljski dom Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja v Ljubljani.

Tov. Kobal je vpisal sozhalno izjavo za zadrugo v spominski knjigo na banski upravi.

Tov. Kobal in Urbančič sta se udeležila v imenu doma maše zadušnice v stolnici in žalne manifestacije na Kongresnem trgu.

Uredile so se v domu najemnine s sedanjim najemnikom.

Sestavil se je predlog za vpis lastninske pravice v zemljiški knjigi.

Uredilo se je vprašanje odplačevanja dolga, kolikor ga je treba kriti iz gotovine.

Na novo se je poslopje zavarovalo proti požaru.

Nadaljnji sklepi:

1. Pozovejo naj se vsi oni tovariši in tovarišice, ki so podpisali svoječasno pristopnico k zadrugi, da plačajo delež po 100 Din. Oni, ki so dali že nekaj na račun, naj sedaj nadaljujejo s plačilom.

2. K Učit. domu naj pristopi kot zadrugi vse učitelstvo iz biv. ljubljanske oblasti vsaj z enim deležem.

3. Vsaka šola naj priredi vsaj eno igro, koncert i. dr. za Učit. dom v Ljubljani. Zrtvujmo svoje sile vsaj enkrat samim sebi.

4. Učiteljski mecen in dobro situirani učit. pari naj darujejo ali brezobrestno posodijo Učit. domu vsaj 1000 Din.

5. V spomin idejnega ustanovitelja in 30 letnega blagajnika Učit. doma blagopok. tov. Jakoba Dimnika je načelstvo ustanovilo »Sklad Jakoba Dimnika«. Darujmo v ta sklad vsak vsaj 50 Din!

6. Tovariši in tovarišice, ki imate svoje otroke na ljubljanskih šolah, sporočite to Učit. domu. Navedite: ime in priimek, starost, spol, učni zavod.

To so sklepi in predlogi načelstva. Tovariši in tovarišice, prečitajte in upoštevajte jih! Z Vašo pomočjo bomo lahko hitro uredili svoj dom in ga rešili dolga!

Načelstvo Učit. doma v Ljubljani.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Izkaz nadaljnjih prispevkov za »Maistrov kamen«: Šole: Hum pri Ormožu 40 Din; Ljubčana 21 Din; Sv. Jurij ob j. ž. 25 Din; Čadram 55 Din; Kamnica 30 Din; Rogaska Slatina 35 Din; Sv. Rok ob Sotli 15 Din; Sv. Anton v Slov. gor. 50 Din; Limbuš 50 Din. — Iskrena zahvala! — Doslej je nabranih 3828'25 Din.

M. Kožuh, blagajnik.

—g Članom Učit. Samopomoči. Podporni sklad je izčrpan. (Čitatelj obvestilo v 19. številki Učit. tovariša!) Zato je moralo načelstvo US na svoji seji 4. t. m. odložiti vse dole prošnje za podporo na januarjski in februarjski seji. Prošenja za rešitev je že čez 20. izdani zneski se prav počasi in v drobcih vračajo v blagajno. Prosim, uvažujte to! — Pridobivajte US novih članov, ker je to edini vir za okrepitev podpornega sklada.

Učiteljska

fiskarna

DRŽAVOZNANSTVO

(Spisal dr. Ogrin Fran, sreski načelnik.)

Dokler je človek še živel kot posameznik in ni imel nobene skupnosti s sebi enakimi je bil divjak, živeč kakor zver v džungli. kakor hitro pa se je on, ki je, v razliko z živaljo, imel um in prosto voljo posebno, jasno razvito pričel družiti v zajednice, zadruge, so morale nastati za urejeno sožitje posebne navade, posebni običaji, po katerih so se vsi člani zajednice prostovoljno ali prisilno ravnali. Iz manjših zajednic so nastale večje, iz najmanjših družin in zadrug so se preko bratstva in župe razvile najvišje edinice t. j. države. Čim več ljudi pa je bivalo v medsebojnih stikih in odnošajih, tem bolj zamoten je bilo sožitje in tem več je bilo treba posebnih pravil, ki so to skupno življenje urejevala. Ta pravila, to so postave, to so zakoni, to je ustava, kar mora imeti vsaka javno priznana država.

Vsi vemo, koliko različnih zakonov imamo, toda malokdo ima pravi pojem o njih vzročnosti in medsebojni zvezi. Če hodimo v šolo ali ne hodimo, s postavami pridemo v stike; če plačujemo ali ne plačujemo davke, z zakoni se stvar uredi; če tožimo in iščemo pravico ali pa če smo sami toženi, s postavami se srečamo. In tako gre vse dalje. Vsak naš korak, vsako naše delo, ki tangira našega soživeljstva, je natančno urejen po raznih zakonih. Kakor hitro se premaknemo, pridemo v dotiko s to ali ono postavo. V časopisih čitamo o tem ali onem zakonu, iz listov zvemo o raznih zbornicah, korporacijah, o carini, o borzi, o mednarodnem pravu,

o kliringu, o prijateljskih paktih, o trgovinskih in drugih pogodbah — kar zmeša se nam lahko, če z nevedšo roko brskamo po vseh teh paragrafihi.

Potreben nam je kažipot, nekaj kompasa, nekaj spretni vodnik, ki nam pokaže pot skozi ves ta navidezni kaos. Ta vodnik mora prikazati potrebo zakonov, njih smotrenost, njih nastanek in medsebojno zvezo. Treba je, da nam prikaže sistem celotne zakonodaje.

Ta kažipot leži sedaj pred nami. Učiteljska tiskarna je založila »Državoznanstvo« izpod peresa dr. Ogrina Frana. Sicer nam je avtor že pred petimi leti napisal nekaj podobnega, kar je pozneje zaradi raznih sprememb še dvakrat dopolnil, vendar na nam je šele sedaj predložil z vsjo jasnostjo ves sistem, vso enotnost naše državne urejenosti.

Knjiga je urejena predvsem tako, da služi kot učna knjiga po vseh tistih šolah, kjer se poučuje državoznanstvo; knjiga pa je zelo pripravna tudi za splošno uporabo najširšim krogom.

Pričujejoče delo vsebuje najprvo splošne pojme o državni ureditvi, potem pa riše organizacijo naše države ter podaja bistvene določbe vseh važnih zakonov. Kakor je razvidno, ima knjiga namen nuditi vsakemu one podatke iz javnega prava, ki so mu v njegovem življenju neobhodno potrebni. Pod črto navedeni zakoni in razni viri omogočajo čitatelju, da se poglubi z lahkoto tudi v posamezne zakone in uredbe, ki jih ravno potrebuje. Nekaj najvažnejših zakonov pa je citiranih skoro s celo vsebino.

S kratkega opisa o postanku države prehaja pisatelj na elemente države. Tu nam pojasnjuje v splošnem pravni red, suverenost države ter osnovne državljanske pravice in dolžnosti. Potem dobimo pojasnilo o državnih funkcijah ter državni organizaciji. Kaj je zakonodajni organ in kdo so izvršilni organi, kakšna je državna uprava in samouprava, dalje kakšna je kulturno-socialna in gospodarska izgradnja države, kako izgleda državno gospodarstvo — vse to nam postane po kratkih poglavjih jasno.

Temu prvemu delu sledi obširnejši drugi del o državni ureditvi kraljevine Jugoslavije.

Uvodoma je nekaj zelo zanimivih podatkov o postanku naše države, potem nas uvaja v državno organizacijo. Tu izvemo po vrsti o vseh skupinah zakonov: Zakon o kraljevski oblasti, organizacija in funkcioniranje zakonodajne oblasti t. j. narodno predstavništvo, senat, skupščina, volitve itd., potem organizacija upravne oblasti, ministri in ministrstva ter njih delokrog, banke uprave, srezi, orožništvo, sodna uprava, organizacija prosvete i. dr. Posebno poglavje govori o zunanji upravi, poslaništvih in konzulatih. Zanimiv je pregled o notranji upravi v splošnem ter o skrbi za javno varnost. Zatem pridejo: Finančna uprava, vojaška organizacija in uprava, gradbena uprava, prometna uprava, kmetijstvo in kmetijska uprava za agrarno reformo, obrtno-trgovinska uprava, uprava šum in rudnikov, socialna in zdravstvena uprava z zaščitami ter zavarovanja raznih slojev, uprava telesne vzgoje itd.

V drugem oddelku pa nas pisatelj na kratko seznani z verskimi družbami ter z organizacijo katoliške cerkve, srbske pravoslavne cerkve ter drugih ver.

Kakor je iz gornjega razvidno, obravnava to delo stvari, ki jih mora poznati vsak odrasel človek, ki hoče veljati za izobraženega, še celo pa mora poznati to vsak vzgojitelj in učitelj. Učitelj bo našel v tej knjigi toliko pomoči za pouk in sploh za delo v šoli, kakor v malokateri drugi knjigi. Pouk o državoznanstvu, ki se je doslej zanemarjal ravno zaradi pomanjkanja primernega priročnika, se bo sedaj dvignil na ono višino, ki jo za služi s svojo važnostjo. Le tisti državljani so kaj vredni za javno življenje, ki so zavedni, ki poznajo svoje dolžnosti in pravice. V tej knjigi bodo našli vse, kar jim je v tem oziru potrebno vedeti in zato sem prepričan, da bo učitelstvo pridno posegalo po tem delu, ki se zato ne bo prašilo po policah, kakor marsikaj drugega.

M. Zor

Mladinska

matika

—mm Gradnikovo »Pismo z onega sveta« iz »Našega roda« bo banska uprava razmnožila v obliki spomenice, ki jo bo razposlala osnovnim šolam, da jo razobesijo v razredih. Isto delo se prevaja tudi v hrvaščino.

—mm 3. ŠTEVILKA »NAŠEGA RODA« izide te dni in jo dobijo naročniki še pred prazniki. Prosim, cenj. naročnike, da nam pošljejo čimprej številno naročnikov.

—mm V zadnji številki letošnjega letnika prinaša »Ženski svet« daljšo oceno o letošnjih knjigah M. M. Izmed dosedanjih ocen, ki so izšle v raznih listih in revijah je ta kritika (Janeza Rožencvetca) najbolj negativna. Povest »Tovariša« od Fr. Bevka ni po mnenju kritika nič manj lepa in dobra kot »Lučec«, čeprav je ta otrokom bolj všeč.

V »Kresnicah« ugaja kritiku 11 sestavkov. Ti pričajo, da so še na svetu otroci, ki znajo kaj preprosto in naravno povedati. Pretresljivo jasno in plastično je to skopo otroško pripovedovanje; par vrst je dovolj, da živo občutimo, kako težak je kamen na sreč otroka. V večini drugih sestavkov — pravi nadalje kritik — sploh ne vidimo nikjer več otroka, temveč samo — šolarja. O otroških risbah pravi, da niso niti toliko zanimive kakor risbe divjakov. Sedenje metode risarske pouka so — po mnenju kritika — čisto nepotrebno trpinčenje otrok. Otroci sme risati »kakor hoče«, ne sme pa risati, kar bi hotel. Bolje bi bilo, da bi otroke učili tehničnega risanja ali risanja ornamenov, kar bi pozneje marsikomu koristilo v poklicu. Šolske razstave risb so —

po mnenju ocenjevalca — samo pesek v oči ali bluf, kajti avtorji risb so večinoma učitelji in starši ne otroci.

Z Deržajevimi »Kapljamci« je kritik usmiljen, ker Slovenci se nimamo slikanic, in je zato dobro, da imamo vsaj nekaj. Naši pesniki in pisatelji so se že z nekaterim delom obdolžili mladini, naši likovni umetniki, ki tolikrat apelirajo na narod in kulturno javnost pa menda še z nobenim.

O besedilu prav kritik, da je zelo okorno, in to ker je prirejeno po naročilu.

—mm Kardeljovo »Potovanje skozi čas« ima — po mnenju ocenjevalca — tri hibe. Ne podaja zgodovine zgoščeno. Okvirna fabula je nerodna. Ne presoja gospodarskih pojavov z enotnega stališča. Knjiga ima preslab jezik.

Vsebinska 3. številka »Našega roda«: Vida Taufer: Kraljici Mariji. O. Hudales: Zlo.

B. Magajna: S poti. Jung-Kunaver: Povesti potnikov. Kartier jadra po veletoku Sv. Lovrenca.

Ina Slokanova: Mladina svojemu mladem kralju.

K. Kocjančič: Dva potepuha na Jadran-skem morju.

VI. Klemenčič: Uspavanka. Edvard Oblak: Tajfun.

Janko Sicherl: Mladi smučar. Čehov-Gradnik: Kaštanka.

Svetlić Daro: Sanje nerednega Andrej-čka. Gobe na Jadranu.

Karel Širok: Jezusa zibata dve golobici. Anica Černejeva: Sveti večer. Pes in pe-telin.

Doma in po svetu. Mladina piše. Uganke.

Naslovno stran je izdelal Tone Kralj. V ilustrativnem delu lista sodelujejo še A. Bucik, Lj. Ravnikar, D. Svetlić in drugi.

Ekskurzijski odsek

V zadnji številki »Učiteljskega tovariša« smo na tem mestu javili, da pripravlja EO osemndnevni smučarski izlet v Gorjuše. Ker bodo trajale šolske božične počitnice od 23. dec. do 10. jan. bo odmerjeno naše bivanje v Gorjušah od 27. dec. do 5. jan. Iz zadnjega poročila, ki ga priporočamo, da ga vsak še enkrat prečita, povzemamo naslednje: Prenočišča, čista in kurjena bodo od 5 Din dalje. Hrana od 10 Din dalje, po izbiri. Poleg prenočišč v vasi, bodo tudi kurjena prenočišča v šoli za malenkostno odškodnino. Prijavnina vodstvu za ureditev je 30 Din, ki jo je treba, obenem s prijavnino, poslati na naslov: Ekskurzijski odsek pri sekciji JUU v Ljubljani, Franciškanka ulica 6/I. Prijavni rok je do 20. dec. Program izletov in vsa navodila bo prejel vsak udeleženec po pošti, takoj po dvajsetem decembru, ko bodo zaključene prijave na naslov, ki ga bo javil obenem s prijavnino. S prijavnino ne odlašajte! Smuk!

Učiteljski pevski zbor JUU

—p Tovariši pevci in pevke! Kakor je bilo že v »Učit. tov.« javljeno, se vrši prihodnji pevski tečaj v dne 2. do 6. januarja. Ker je to zadnji daljši pevski tečaj pred turnejo v Bolgarijo in z ozirom na to, da bo na tem tečaju še polno dela, upam, da bo udeležba na tem tečaju odlična, kakor je bila na zadnjem. Opozoril bi na te mjestu posebno one tovariše in tovarišice, ki so vstopili v naš pevski zbor šele tekom tega leta, naj do tečaja pridno vadijo ritmično in intonacijsko ves program. Doslej smo vadili to pri zadnjih tečajih, sedaj je pa to izključeno. Ves čas bomo na tem tečaju posvetili poglabitvi v posamezna dela in izpolnjenju do potankosti.

Poleg vsega tega bomo študirali tudi z ženskim zborom nekaj lažjih mladinskih pesmic kot del programa za matinee. Moški zbor bo tudi imel svoje delo.

Upam, da ne bo opravičb za izostanek. Vas prosim, da si uredite vse svoje delo tako, da ne bo tečaj trpel. Sicer pa, kdor tega tečaja ne poseti, ne more z nami v Bolgarijo. Točno vsi in vse! — Pevovodja.

Šolski radio

—r XII. tečen. V ponedeljek dne 17. decembra bo ob 9. uri nastopila v šolskem radiu licejska osn. šola v Ljubljani z oddajo »V spomin rojstnega dne Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja«.

Razpored:

1. Marija Grošljeva: Mladina kralju za rojstni dan; deklamacija.

2. Od zibel do groba; melodram.

3. Sličice iz kraljevega življenja; dvogovor.

4. Petje: Kje so moje rožice. Lovski rog. Gozdlič ni več zelen. Bože pravde.

V torek dne 18. decembra bo predaval ob 11. uri g. dr. Oskar Reya »O norveških fjordovih«. Predavatelj si je sam ogledal znamenite morske zalive na Norveškem na svojem potovanju na Spitzbergo. Govoril bo o svojih lastnih doživljajih, razlagal postanek fjordov in jih primerjal z našimi do neke mere sličnimi gorskimi dolinami.

Smrt Jedrlinića Nika

V Omišlju na Krku je dne 11. t. m. za večno zatisnil oči Jedrlinić Niko, upokojen upravitelj in oče v Ljubljani dobro znanega učitelja na meščanski šoli g. Jedrlinića Toma.

Pokojni je bil rojen leta 1850. v Omišlju, dovršil 6 razredov gimnazije na Reki, položil učiteljski izpit v Kopru in učiteljeval ves čas od 1. 1874. dalje do upokojitve v svojem rojstnem kraju Omišlju, kjer se je zgradila po njegovi zaslugi lepa šolska stavba. Z obiskom več kmetijskih tečajev si je izpopolnjeval svoje znanje; bavil se je s sadjarstvom in vinogradništvom ter praktično poučeval svoj narod v teh kmetijskih panogah, kakor tudi v ostalem poljedelstvu sploh. Osnoval je posojilnico in čitalnico, kateri je več let vodil. On je bil vzor pridnosti in marljivosti; tudi ni bil le učitelj, temveč pravi nacionalni vzgojitelj mladine in naroda. Sam oduševljen Jugoslovani, vse svoje življenje, je bil vedno odkritega in blagega značaja.

Ko je Avstrija razpadla, je bil on prvi in zadnji predsednik krajevnega narodnega veča. Bil je torej duhovni in politični oče svojemu narodu, ki ga bo ohranil v lepem trajnem spominu.

Pokojnik je bil do zadnjega krepak, a ko mu je pred meseci umrla žena, s katero je delil vse dobro in slabo v svojem življenju skozi dolgo dobo let in ki mu je rodila dva sina in eno hčer, je postal nemiren in začel je bolehati. Izgubo svoje soproge, ki mu je stala vse svoje življenje zvesto ob strani, in ki je bila izredno blaga, mila, nežna in ljubeča ter skrbna mati, ni mogel preboleti — podlegel je. Njegova plemenita duša je vzletela k ljubeči mehki duši svoje družice. Zaslužen pokoj jima bodi miren! Večna luč naj jima sveti!

Izmed njunih otrok živi v Ljubljani učitelj na meščanski šoli in pisatelj šolskih srbohrvatskih knjig g. Jedrlinić Toma, ki je po svojem mehkem, a odločnem značaju, jugoslovanski duši ter iskrenem dobrem tovarištvu, podoben svojemu očetu. Njemu kakor tudi ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje!

V imenu tovarišev: A. F.